

**UCHWAŁA NR LXXV/1559/24
RADY MIASTA KATOWICE**

z dnia 21 marca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej
na lata 2021-2023” za 2023 rok**

Na podstawie art. 12 pkt 4 i art. 4 ust. 1 pkt 3a) oraz art. 92 ust.1 pkt 1 i ust.2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r., poz. 107), w związku z art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.)

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z realizacji w 2023 roku „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Maciej Biskupski

Załącznik do uchwały Nr LXXV/1559/24

Rady Miasta Katowice

z dnia 21 marca 2024 r.

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2021-2023 za 2023 rok**

Spis treści

WPROWADZENIE	3
CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA	5
CEL GŁÓWNY: ROZWIJANIE LOKALNEGO SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	5
CEL SZCZEGÓŁOWY 1: Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej	5
CEL SZCZEGÓŁOWY 2: Szkolenie i kwalifikacja kandydatów	6
CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej	10
CEL SZCZEGÓŁOWY 4: Wsparcie rodzin zastępczych w realizacji ich funkcji	11
CEL SZCZEGÓŁOWY 5: Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych	17
CEL SZCZEGÓŁOWY 6: Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodziny zastępczej	20
CEL SZCZEGÓŁOWY 7: Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	22
KOSZTY REALIZACJI „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”	24
PODSUMOWANIE	26

WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań powiatu należy między innymi:

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych,
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym, opuszczającym różne formy pieczy zastępczej rodzinnej bądź instytucjonalnej,
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych i rodzin pomocowych,
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej przez tworzenie grup wsparcia i udzielanie poradnictwa specjalistycznego,
- prowadzenie rejestru danych o rodzinach zastępczych i kandydatach,
- finansowanie świadczeń należnych rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych oraz usamodzielnianym wychowankom.

W 2023 r. w mieście Katowice zadania organizatora pieczy zastępczej realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W strukturach organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach funkcjonuje specjalnie do tego celu powołany Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, zatrudniający wysoko wyspecjalizowaną kadrę. Sprawy zawodowych rodzin zastępczych od października 2023 r. zostały przeniesione z Działu ds. Rodzin z Dziećmi do Zespołu ds. Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach i jednocześnie przydzielono drugiego koordynatora do obsługi zawodowych rodzin zastępczych.

W 2023 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał 26 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (21 etatów), 1 pedagoga i 7 psychologów, w tym 1 etat głównego specjalisty psychologa. W 2023 r. w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach pracowały łącznie 34 osoby.

Najważniejszym celem rodziny zastępczej jest zapewnienie dziecku stabilnego środowiska wychowawczego i sprawowanie pieczy zastępczej nad dzieckiem – osobiście, aż do czasu jego powrotu do rodziny pochodzenia, adopcji, usamodzielnienia lub zapewnienia opieki i wychowania w innej formie (np. w placówce leczniczej, resocjalizacyjnej albo w domu pomocy społecznej). W swoich działaniach rodzina zastępcza powinna mieć na względzie zwłaszcza podmiotowość dziecka oraz jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z krewnymi i innymi bliskimi osobami, zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Rodziny zastępcze dzielimy na:

- rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczne.

Lp.	Rodziny zastępcze w Katowicach	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	306*	302*	297*
2	rodziny zastępcze spokrewnione	195	195	190
3	rodziny zastępcze niezawodowe	105	101	101
4	rodziny zastępcze zawodowe	8	8	8

*dwie rodziny pełnią funkcję jednocześnie rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej

Lp.	Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie Katowic	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Dzieci w rodzinach zastępczych	429	364	433

	ogółem, w tym:			
2	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	249	206	240
3	w rodzinach zastępczych niezawodowych	127	103	129
4	w rodzinach zawodowych	53	55	64

W okresie pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej (niezależnie od jej typu), każdemu dziecku zapewnia się ustabilizowane życie rodzinne i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. Poszanowanie prawa dziecka do utrzymania więzi z rodziną pochodzenia przejawia się ustaleniem terminarza odwiedzin rodziców, rodzeństwa bądź dziadków. Zależnie od dalszych losów dziecka, zawodowe rodziny zastępcze w okresie sprawozdawczym przyjmowały też wizyty kandydatów na rodziny adopcyjne i zastępcze.

Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego

W pogotowiu rodzinnym dziecko może zostać umieszczone na czas trwania sprawy opiekuńczej w sądzie - na podstawie tymczasowego postanowienia sądu. W przypadku pozostawionych przez matki noworodków, pogotowia rodzinne odbierają dzieci ze szpitala osobiście, na podstawie tymczasowego postanowienia sądu i skierowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Pogotowie rodzinne ma ponadto obowiązek przyjęcia dziecka doprowadzonego przez policję (częstokroć w godzinach wieczornych lub nocnych). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach każdorazowo zawiadamia sąd o umieszczeniu dziecka w pogotowiu rodzinnym. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (rodzice zrzekli się prawa do wychowania własnego dziecka lub zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) są zgłaszane do ośrodków adopcyjnych w celu poszukiwania odpowiednich rodzin adopcyjnych. Przypadki pozostawienia noworodka zgłaszane są do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach bezpośrednio przez szpitale. Na terenie Katowic w 2023 r. działały **3** pogotowia rodzinne. W ciągu całego 2023 r. w pogotowiu rodzinnym przebywało łącznie **27** dzieci.

Zawodowe rodziny zastępcze (długoterminowe)

Zawodowe rodziny zastępcze sprawują długookresową pieczę zastępczą. Taka forma pieczy zastępczej jest najbardziej korzystnym rozwiązaniem, przede wszystkim dla wielodzietnych rodzeństw, które z powodu różnicy wieku nie miałyby szansy na wspólny pobyt w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W 2023 r. na terenie Katowic funkcjonowało **5** rodzin zastępczych zawodowych, które pełniły pieczę zastępczą nad **37** dziećmi.

W 2023 r. rodziny zastępcze niezawodowe nie zgłosiły chęci przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą oraz nie zgłosił się żaden kandydat, zainteresowany pełnieniem funkcji zawodowej rodziny zastępczej.

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne zapewniają całodobową opiekę, wychowanie i pielęgnację dzieci chorych, niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie, wymagających specyficznych oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych.

W 2023 r. w Katowicach nie funkcjonowała zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna i nie odnotowano zainteresowania tą formą pieczy zastępczej ze strony kandydatów.

Podsumowanie

W 2023 r. w zawodowych rodzinach zastępczych w Katowicach przebywało łącznie **64** dzieci, z czego **30** dzieci przyjęto w 2023 r.

Zgodnie z „Powiatowym programem rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, planowano zawarcie 9 nowych umów o prowadzenie zawodowej rodziny zastępczej, co mogłoby się przyczynić do zwiększenia przepływu dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych nawet do 70 dzieci rocznie. Cel ten nie został jednak osiągnięty z powodu braku osób zainteresowanych zawodowym rodzicielstwem zastępczym. Niewątpliwie ogromny wpływ wywarł okres epidemii Covid-19, trwający od marca 2020 r. do czerwca 2023 r.

CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA

CEL GŁÓWNY: ROZWIJANIE LOKALNEGO SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

CEL SZCZEGÓŁOWY 1: Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej

1. Podejmowanie działań propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego w mediach, stała informacja na stronie internetowej MOPS Katowice, organizacja wydarzeń promujących rodzicielstwo zastępcze oraz kolportaż ulotek i plakatów na terenie miasta.

Jednym z zadań powiatu w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej jest tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych i rodzin pomocowych. W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, przy wsparciu Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, przygotował kolejną edycję kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach promował Rodzicielstwo Zastępcze podczas pikników, finansowanych ze środków Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci – UNICEF oraz ze środków projektu unijnego „Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – KATOWICE – MIASTO NA PRAWACH POWIATU – cz. 1, 2 oraz 3”. Odbyło się łącznie 13 pikników. Ponadto do udziału w kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego w Katowicach zaproszono inwestorów, przedsiębiorców oraz Kościół Katolicki.

W dniu 01.07.2023 r. odbył się Festyn rodzinny oraz mecz charytatywny na stadionie Ośrodka Sportowego MOSiR przy ul. Asnyka 27 w Katowicach, zorganizowany przez katowicką Fundację Wspieramy Marzenia. W trakcie wydarzeń dystrybuowano ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze „Rodzina zastępcza – dom, który łączy” oraz poradniki „10 pytań o rodzicielstwo zastępcze”. Dystrybuowano gadżety promocyjne, m. in. kubki ceramiczne, balony, torby typu non-woven oraz długopisy. Przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej promowali ideę rodzicielstwa występując w specjalnie na ten cel przygotowanych koszulkach. Ponadto w dniu 25.09.2023 r., podczas obchodów Dnia Seniora pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach promowali rodzicielstwo zastępcze, rozdając materiały promocyjne oraz udzielając szczegółowych informacji na ten temat.

W 2023 r. promocja rodzicielstwa zastępczego realizowana była poprzez reklamę w prasie, mediach społecznościowych, Katowickim Informacyjnym Serwisie SMS. Ponadto w informatorze miejskim „Nasze Katowice” ukazały się artykuły „Zostań rodzicem zastępczym” oraz „Rodzina na zastępstwo”. Celem tych artykułów było zachęcenie mieszkańców Katowic do podjęcia roli rodziny zastępczej. Dodatkowo zamieszczono podstawowe informacje o pieczy zastępczej oraz dane kontaktowe.

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w 2023 r. stale dostępna była informacja na temat warunków jakie należy spełnić, aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą. Osoby odwiedzające stronę internetową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach mogły uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych.

W 2023 r. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Katowicach przy ul. Wiosny Ludów 22 odbywały się spotkania Zespołu do spraw interwencji w rodzinie, w których dwukrotnie wziął udział pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Uczestnicy spotkania uzyskali informacje o warunkach jakie muszą spełniać kandydaci na rodziny zastępcze.

W lipcu 2023 r. Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii we współpracy z Zespołem ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, przygotował materiał dla Gazety Prawnej w odpowiedzi na zapytanie „Czy i jak rozwiązywany jest problem braku rodzin zastępczych na Państwa terenie?”.

W ramach kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego zawnioskowano do Dyrektora Zakładu Zieleni Miejskiej o wyrażenie zgody na utworzenie w Katowicach Skweru Rodziców Zastępczych oraz na posadzenie Drzewa Rodzicielstwa Zastępczego. Zaplanowano także instalację figurki beboka, wizualizującej trzypersonową „rodzinę beboczą”.

W 2023 r. główny Specjalista Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach brał udział w nagraniu promujących rodzicielstwo zastępcze:

- w dniu 18.05.2023 r. udzielił krótkiego wywiadu telewizji TVN 24 w sprawie poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze dla kilkudziesięciorga dzieci poniżej 10 roku życia, przebywających w katowickich placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Podczas wywiadu omówiono potencjalne przyczyny trudności w pozyskiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze oraz podstawowe warunki, jakie musi spełniać kandydat;
- uczestniczył w nagraniu programu emitowanego przez Radio eM w dniu 24.05.2023 r. w ramach projektu „Społeczna strefa Katowic”. Program był poświęcony rodzicielstwu zastępczemu i poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze oraz zaproszono potencjalnych kandydatów do kontaktu z pracownikami Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

W dniu 15.03.2023 r. pracownicy Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii oraz pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wzięli udział w wizycie studyjnej w Centrum Administracyjnym Pieczy Zastępczej w Łodzi. Celem wizyty była wymiana dobrych praktyk w zakresie promocji rodzicielstwa zastępczego. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zapoznali się z działaniami realizowanymi w Łodzi w obszarze pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem prowadzenia kampanii rodzicielstwa zastępczego oraz spotkali się z Dyrektorem Centrum i jego pracownikami.

W dniu 26.09.2023 r. pracownicy Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach oraz pracownik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, uczestniczyli w Ogólnopolskiej Konferencji „Już jesteś?” Rodzicielstwo Zastępcze: Wyzwania i Sukcesy. Konferencja zorganizowana przez Fundację „Edukacja z Wartościami” odbyła się w siedzibie Ministerstwa Rozwoju i Technologii w Warszawie. Konferencja zapoczątkowała ogólnopolską kampanię pod nazwą „Już jesteś?”, której zadaniem jest zwiększenie świadomości społeczeństwa oraz wzmocnienie społecznego dyskursu na rzecz wsparcia i rozwoju rodzicielstwa zastępczego.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba wykorzystanych druków reklamowych	Ulotki – 30 szt. Poradniki – 12 szt. Plakaty – 70 szt.	Ulotki – 470 szt. Poradniki – 251 szt. Plakaty – 74 szt.	Ulotki – 270 szt. Poradniki – 123 szt. Plakaty – - <i>Materiały dystrybuowane tylko podczas Dnia Seniora.</i>
2	Liczba odsłon zakładki dot. rodzicielstwa zastępczego na stronie internetowej MOPS	1361	885	697
3	Liczba wydarzeń promujących zastępcze rodzicielstwo	1 – Piknik Rodzinny 1 – Audycja radiowa 1 – Pogram TV 1 – Artykuł prasowy	1 Piknik Rodzinny	13 Pikników Rodzinnych

Komentarz do powyższych danych:

W 2023 r. do Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zwróciło się telefonicznie lub osobiście 25 osób (I kwartał - 6 osób, II kwartał - 8 osób, III kwartał - 5 osób, IV kwartał – 6 osób). Osoby te powzięły informację o rodzicielstwie zastępczym między innymi ze strony internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, od pracownika socjalnego lub koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zainteresowani pozyskiwali też informacje od innych osób, w tym od rodziny zastępczej, znajomych lub prawnika.

Działania promujące rodzicielstwo zastępcze będą kontynuowane w ramach „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026”.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2: Szkolenie i kwalifikacja kandydatów

1. Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, analiza ich sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej oraz skierowanie osób spełniających podstawowe kryteria ustawowe na szkolenie.

W 2023 r. kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej przystępowali do procesu kwalifikacyjnego.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach sporządzali opinie oraz gromadzili dokumentację w celu potwierdzenia spełniania warunków, wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z przepisu wynika, że pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom przebywającym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny,
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia, wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- zapewniają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokojenie jego indywidualnych potrzeb, w tym rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego; właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań; wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Ponadto pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej może być powierzone wyłącznie osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej co najmniej jedna osoba, tworząca tę rodzinę musi wykazać stałe źródło dochodów. Kandydaci spełniający powyższe warunki byli kierowani do udziału w szkoleniu.

W 2023 r. koordynatorzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili analizę sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej, zawodowej i majątkowej 42 rodzin (62 osób), deklarujących wolę ubiegania się o ustanowienie ich rodziną zastępczą. W 2023 r. 9 kandydatów zrezygnowało z udziału w procesie kwalifikacyjnym, w tym 7 osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zrezygnowało z procesu opiniowania przed przystąpieniem do badań psychologiczno-pedagogicznych lub przed rozpoczęciem procedury opiniowania. Było to spowodowane między innymi chęcią sprawowania opieki nad dzieckiem w formie powierzenia go w pieczę bez ustanawiania rodziny zastępczej, deklaracją przejęcia opieki nad dzieckiem przez jego dalszą rodzinę, sytuacją zdrowotną kandydatów, sprawami osobistymi, deklaracją możliwości przejęcia opieki nad dzieckiem przez rodziców naturalnych przy ich odpowiednim wsparciu oraz motywacją adopcyjną. Kolejne 2 osoby wzięły udział w badaniach psychologiczno-pedagogicznych, jednak później zrezygnowały z kontynuowania procesu opiniowania. W przypadku 5 kandydatów zostały wydane opinie dotyczące posiadania przez w/w osoby, rękojmi należytego sprawowania pieczy zastępczej bez przeprowadzenia badań psychologiczno-pedagogicznych (osoby te posiadały ważne opinie). W przypadku 7 kandydatów, którzy poddali się badaniom psychologiczno - pedagogicznym w IV kwartale 2023 r., opinie psychologiczno – pedagogiczne określające ich predyspozycje i motywacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zostaną wydane w 2024 r. Ponadto pod koniec IV kwartału 2023 r. zgłosiła się 1 rodzina (2 osoby), wobec której procedura kwalifikacyjna będzie prowadzona w 2024 r.

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 5b) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, których predyspozycje oraz motywacje do pełnienia tej funkcji zostały potwierdzone opinią psychologa. W 2023 r. psychologowie oraz pedagodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonywali badania psychologiczne i pedagogiczne kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, na podstawie których sporządzano opinie psychologiczno – pedagogiczne. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono badania psychologiczno – pedagogiczne 55 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydano 40 opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Spośród przebadanych 55 osób, 21 kandydatów posiadało odpowiednie predyspozycje i motywację do pełnienia w/w funkcji, a 25 kandydatów nie posiadało predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, dodatkowo 2 osoby po przystąpieniu do badania

zrezygnowały z dalszego udziału w procedurze opiniowania. Wśród kandydatów, którzy poddali się badaniom psychologiczno – pedagogicznym były 4 osoby, które pełnią już funkcję rodziny zastępczej i wyrażały wolę przyjęcia pod opiekę kolejnych dzieci. W przypadku 7 kandydatów, którzy poddali się badaniom psychologiczno - pedagogicznym w IV kwartale 2023 r., opinia psychologiczno – pedagogiczna określająca ich predyspozycje i motywację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zostanie wydana w I kwartale 2024 r. Ponadto pod koniec IV kwartału 2023 r. 1 rodzina (2 osoby) zgłosiła gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz poddania się procesowi opiniowania, a procedura zostanie przeprowadzona w 2024 r.

Stosownie do treści art. 96 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osoby, które wyrażają wolę wspierania placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie działań wychowawczych, a w szczególności przygotowania dziecka do samodzielnego życia, po uzyskaniu akceptacji dyrektora placówki muszą uzyskać pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2023 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadził badania psychologiczno – pedagogiczne 4 osobom (2 rodziny) chętnym do pełnienia w/w funkcji. W okresie od stycznia do grudnia 2023 roku sporządzono łącznie 3 opinie psychologiczno – pedagogiczne, w tym 1 opinia dotyczyła kandydatów, którym badania psychologiczno-pedagogiczne zostały wykonane w IV kwartale 2023 r.

2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodziny zastępczej i/lub rodzinnego domu dziecka.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny, zgodnie z programem szkolenia zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rodziny. Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe kierowani byli na szkolenie prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom w Siemianowicach Śląskich.

Zgodnie z art. 44 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pracownicy merytoryczni Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadzili szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej i nowo ustanowionych przez sąd rodzin zastępczych spokrewnionych. Celem szkolenia było przygotowanie uczestników do pełnienia roli rodziny zastępczej, w tym do radzenia sobie z problemami dzieci i lepszego rozumienia ich potrzeb, a także dostarczenie rodzinom podstawowej wiedzy prawnej z zakresu pieczy zastępczej i prawa rodzinnego. Szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione było realizowane w formie grupowej, w dwóch edycjach – wiosennej i jesiennej. W 2023 r. odbyło się **12** spotkań grupowych z uczestnikami szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej i nowo ustanowionych rodzin zastępczych spokrewnionych. Szkolenie rozpoczęły **24** osoby (20 rodzin), a ukończyły z wynikiem pozytywnym **20** osób (16 rodzin). Z ważnych przyczyn osobistych 6 osób (4 rodziny) ukończyło szkolenie w trybie indywidualnym.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	70*	63***	62*****
	w tym			
	- liczba kandydatów spełniających warunki wynikające z art. 42 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	36	8	21
	- liczba kandydatów niespełniających warunków wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	30	32	25
	- Liczba kandydatów, którzy zrezygnowali z udziału w procesie kwalifikacyjnym	4	12	9

2	Liczba kandydatów, którym wykonano badania psychologiczno – pedagogiczne	70	43	55
3	Liczba wydanych opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	53**	28****	40
4	Liczba osób, którym wykonano badania psychologiczno - pedagogiczne do pełnienia funkcji wspierającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	3	7	4
5	Liczba wydanych opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji wspierającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	2	3	3
6	Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej:	4	5	4
	- kandydaci na rodzinę zastępczą spokrewnioną	2	3	2
	kandydaci na rodzinę zastępczą niezawodową i zawodową	2	2	2
7	Liczba osób, które ukończyły szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w tym z wynikiem pozytywnym:	19	26	35
	kandydaci na rodzinę zastępczą spokrewnioną	10	5	20
	kandydaci na rodzinę zastępczą niezawodową i zawodową	9	3	15

*4 kandydatów zrezygnowało z udziału w procesie kwalifikacyjnym.

**W I kwartale 2021 r. wydane zostały 4 opinie psychologiczno – pedagogiczne, dotyczące 4 rodziny (5 kandydatów), sporządzone na podstawie badań psychologiczno – pedagogicznych przeprowadzonych pod koniec 2020 r.

***12 kandydatów (11 rodzin) zrezygnowało z udziału w procesie kwalifikacyjnym, w przypadku 11 kandydatów (8 rodzin) opinie wydane zostaną w 2023 r.

**** W I kwartale 2022 r. wydana została 1 opinia psychologiczno – pedagogiczna, dotycząca 1 rodziny (1 kandydatka), sporządzona na podstawie badań psychologiczno – pedagogicznych przeprowadzonych pod koniec 2021 r.

*****Wobec 7 osób opinie zostaną wydane w 2024 r. i obecnie nie ma możliwości stwierdzenia, czy osoby te spełniają wszystkie warunki wynikające z art. 42 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Komentarz do powyższych danych:

W 2023 r. liczba osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej była zbliżona do 2022 r., ale niższa w porównaniu do 2021 r. Spośród 62 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, które poddały się procesowi opiniowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, tylko 21 kandydatów spełniało warunki podstawowe dla kandydatów na rodziny zastępcze, natomiast 25 osób nie dawało rękojmi należytego pełnienia pieczy zastępczej nad dzieckiem.

Analizując lata 2021 – 2023 należy zauważyć, że ponad połowa kandydatów otrzymała pozytywną opinię o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W tym samym okresie utrzymywało się niewielkie zainteresowanie funkcją rodziny wspierającej placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej była podobna w poszczególnych latach, ale największą liczbę kandydatów przeszkolono w 2023 r., co może mieć związek z zakończeniem obostrzeń pandemicznych. Wpływ na liczbę uczestników szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze ma ponadto ilość wydawanych przez sąd rodzinny postanowień o umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej u osób, które nie przeszły wcześniej szkolenia.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej

1. Bieżące gromadzenie, aktualizowanie i uzupełnianie danych oraz przekazywanie do sądu rodzinnego rejestrów, dotyczących osób:

- zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco gromadził, aktualizował i uzupełniał dane w rejestrach. Obowiązek ten wynika z art. 46 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rejestry obejmują następujące dane:

- dane osobowe, w tym imię i nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo, adres zamieszkania, stan cywilny,
- wykształcenie oraz zawód i miejsce pracy i źródła dochodu,
- dane o warunkach mieszkaniowych,
- data i wynik zaświadczenia lekarskiego oraz opinii z badań psychologicznych,
- ukończone szkolenia,
- liczba dzieci, pozostających pod opieką rodziny zastępczej,
- czy rodzina pełni funkcję zawodowej rodziny zastępczej.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, jak również osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej są obowiązane do poinformowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach o każdej zmianie danych gromadzonych w rejestrach. Ponadto osoby te mają obowiązek przedłożenia co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wystawionej przez psychologa. Dane z rejestru Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach na bieżąco przekazuje do Sądu Rejonowego w Katowicach.

W Katowicach nie funkcjonują rodzinne domy dziecka, a w 2023 r. żadna osoba nie ubiegała się i nie uzyskała kwalifikacji do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba przekazanych sądowi kart dot. kandydatów i funkcjonujących rodzin zastępczych	74	56	55
	w tym:			
	- osób pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej	67	54	55
	- osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej	7	2	-

Komentarz do powyższych danych:

W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco aktualizowali dane o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz o osobach, które już sprawują pieczę zastępczą.

CEL SZCZEGÓŁOWY 4: Wsparcie rodzin zastępczych w realizacji ich funkcji

1. Udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, przekazanie wymaganej prawem dokumentacji oraz objęcie rodziny zastępczej wsparciem i pomocą koordynatora pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań, mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka albo zapewnienie opieki i wychowania w środowisku zastępczym. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności traktując dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej. Zapewnia mu dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych oraz zapewnia dziecku kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, jak również dba o rozwój uzdolnień i zainteresowań.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu, a w przypadkach interwencyjnych dziecko może być doprowadzone do zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego przez Policję albo Straż Graniczną. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej ma obowiązek gromadzenia i przekazywania rodzinom zastępczym szczegółowych informacji, dotyczących sytuacji prawnej i rodzinnej przyjmowanego dziecka. Ponadto rodzina zastępcza w miarę możliwości powinna mieć zapewniony kontakt z dzieckiem jeszcze przed jego umieszczeniem w tej rodzinie.

W 2023 r. sąd ustanowił **28** nowych rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, zamieszkałych w Katowicach, w których umieszczono łącznie **37** dzieci. Z siedmiu rodzin zastępczych 11 dzieci wróciło pod opiekę rodziców naturalnych, natomiast przysposobionych zostało 7 dzieci. Jedna rodzina wyprowadziła się do innego miasta, mając pod opieką jedno dziecko.

Jedynie zawodowe rodziny zastępcze, w tym pogotowia rodzinne, nie miały możliwości wcześniejszego nawiązania kontaktu z dziećmi, które do tych rodzin były przyjmowane. Informacje odnośnie sytuacji prawnej i rodzinnej dzieci przyjętych do pogotowia rodzinnych i innych zawodowych rodzin zastępczych, przekazywano rodzinom niezwłocznie po przyjęciu dziecka, a w przypadku dzieci z rodzin, które wcześniej nie były znane pracownikom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (nie korzystały z żadnej formy wsparcia) – informacje przekazywano zawodowym rodzinom zastępczym w miarę ich pozyskiwania. W 2023 r. do **3 pogotowia rodzinnych** przyjęto **13 dzieci**. Pozostałe zawodowe rodziny zastępcze w 2023 r. przyjęły **17 dzieci**.

Art.38a. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakazuje przekazanie rodzinie zastępczej dokumentów, dotyczących przyjmowanego do rodziny dziecka. Rodzinom zastępczym należy udostępnić:

- odpis aktu urodzenia,
- orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej,
- dokumentację o stanie zdrowia dziecka,
- dokumentację szkolną,
- diagnozę psychofizyczną,
- informację o specjalnych potrzebach edukacyjnych przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka,
- plan pracy z rodziną lub informacja o sytuacji rodziny dziecka.

W celu realizacji powyższego zadania, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach mają prawo do uzyskania informacji oraz otrzymania lub wglądu do wszelkiej dostępnej dokumentacji, w tym prawnej i medycznej, dotyczącej dziecka. W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco gromadzili i przekazywali nowo ustanawianym rodzinom zastępczym wymaganą prawem dokumentację dzieci. Należy jednak podkreślić, że w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych, dokumentacja dzieci zazwyczaj znajdowała się w posiadaniu rodziny zastępczej, jeszcze przed jej ustanowieniem przez sąd.

Rodziny zastępcze obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dla rodzin zastępczych zamieszkałych na terenie Katowic wyznacza Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach - jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej może być osoba legitymująca się wykształceniem wyższym na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na dowolnym kierunku, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji oraz posiadająca co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dzieckiem i rodziną (także jako rodzina zastępcza). Zadania koordynatora szczegółowo opisuje art. 77 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który wymienia między innymi udzielenie pomocy w realizacji pieczy zastępczej, przygotowanie planu pomocy dziecku i zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym – psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej. Koordynator obejmuje też swoim wsparciem pełnoletnich wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej.

W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach współpracowali z **289 spokrewnionymi i niezawodowymi rodzinami zastępczymi** (w tym 2 rodziny zastępcze pełnią jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej) oraz ze **151 usamodzielnianymi wychowankami**. Ponadto koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Działu ds. Rodzin z Dziećmi, a od października 2023 r. – Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z **8 zawodowymi rodzinami zastępczymi oraz z 2 usamodzielnianymi wychowankami**.

W rodzinach zastępczych w 2023 r. przebywało łącznie 433 dzieci, w tym **369 dzieci** w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, a w rodzinach zastępczych zawodowych **64 dzieci**.

Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych z terenu Katowic realizowane było przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w którym jest zatrudniona wysoko wykwalifikowana kadra merytoryczna psychologów oraz pedagog. Poradnictwo specjalistyczne obejmowało między innymi diagnozowanie problemów rodzin zastępczych, ich zasobów i barier oraz udzielanie specjalistycznego wsparcia, pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Celem poradnictwa specjalistycznego było wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu powierzonych im funkcji, wzmocnienie poczucia ich odpowiedzialności za wychowywanie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz problemów dzieci, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych, podniesienie świadomości rodziny poprzez zwrócenie uwagi na indywidualne potrzeby jej członków. Rodzinom zastępczym udzielano również wsparcia w radzeniu sobie z pojawiającymi się kryzysami czy problemami. Poradnictwo dla młodzieży prowadzono w celu zwiększenia umiejętności planowania swojej przyszłości oraz nauki budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach każdorazowo informowali rodziny zastępcze o możliwości skorzystania z bezpłatnej pomocy specjalistów. Ponadto psychologowie i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach często towarzyszyli koordynatorom w wizytach w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, udzielając im bezpośrednio porad.

Jedną z form wspierania rodzin zastępczych są grupy wsparcia adresowane do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Zawodowe rodziny zastępcze również mogą brać udział w spotkaniach. Rodzice zastępczy wyrażali potrzebę otrzymania wsparcia psychologicznego i edukacji psychologicznej, związanej ze specyfiką wychowywania dzieci w rodzinie zastępczej. W 2023 r. odbywały się spotkania wspierające dla rodzin zastępczych spokrewnionych. Dawały one możliwość dalszego rozwoju nabytych już kompetencji oraz dzielenia się swoim doświadczeniem, związanym z rodzicielstwem zastępczym. Podejmowane w czasie spotkań zagadnienia wynikały z bieżących doświadczeń uczestników i pojawiających

się trudności wychowawczych. Ponadto spotkania były wzbogacane o treści służące podniesieniu ich kwalifikacji, rozwojowi osobistemu oraz poszukiwaniu zasobów i strategii zaradczych w omawianych problemach. Spotkania były prowadzone przez psychologa i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

W II kwartale 2023 r. psychologowie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili czterogodzinne szkolenie pt. **„Wybrane problemy dzieci – żaloba, depresja, niska samoocena”**. Szkolenie skierowane było do rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych. Za cel szkolenia przyjęto nabycie i usystematyzowanie wiedzy uczestników na temat prawidłowości rozwojowych, rozpoznawania pierwszych symptomów trudności u dziecka, poszerzenie wiedzy w zakresie wybranych problemów, tj. żaloby, depresji, niskiej samooceny. Dodatkowo uczestnicy szkolenia nabyli umiejętności praktyczne, dotyczące działań prewencyjnych, wspierania zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz stosowania wybranych metod radzenia sobie w przypadku wystąpienia trudności. W powyższym szkoleniu wzięło udział **7 osób**.

Ponadto w II kwartale 2023 r. psychologowie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili **„Trening Umiejętności Wychowawczych”** w formie 4-tygodniowego cyklu spotkań grupowych. Celem szkolenia było podniesienie umiejętności wychowawczych rodzin zastępczych, poznanie sposobów nawiązania głębszych i cieplejszych relacji z dziećmi oraz wspieranie rodziców zastępczych w radzeniu sobie w codziennych sytuacjach wychowawczych. Podczas szkolenia poruszono takie obszary, jak role rodzinne, style wychowawcze, rozpoznawanie i wyrażanie uczuć, zachęcanie dzieci do współpracy z opiekunami. Szkolenie rozpoczęło **5 osób**, a ukończyły z wynikiem pozytywnym **3 osoby**. Dwie osoby zadeklarowały chęć uzupełnienia brakujących treści podczas spotkań indywidualnych z psychologiem.

W IV kwartale 2023 r. odbyło się 4-godzinne szkolenie skierowane do rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych pt. **„Dzieci kontra rodzice – jak się komunikować?”**. Celem szkolenia było nabycie i usystematyzowanie wiedzy uczestników na temat prawidłowości rozwojowych, wybranych potrzeb dzieci (miłości, przynależności, akceptacji, niezależności), tworzenia bezpiecznej więzi z dzieckiem i komunikacji werbalnej. Ponadto uczestnicy nabyli umiejętności praktyczne w zakresie wsparcia dzieci, zaspokajania ich potrzeb emocjonalnych, reagowania na sytuacje trudne, oraz wyrażania swoich potrzeb i oczekiwań wobec dziecka w sposób dostosowany do jego wieku rozwojowego. W szkoleniu wzięły udział **4 osoby**.

W dniu 11.12.2023 r. w Miejskim Domu Kultury w Katowicach Giszowcu odbyło się spotkanie integracyjne dla katowickich zawodowych rodzin zastępczych, które zaproszono wraz z dziećmi - zarówno umieszczonymi w pieczy zastępczej, jak i własnymi. W spotkaniu wziął udział Wiceprezydent Miasta Katowice, Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice oraz Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Spotkanie umiliły występy dzieci ze Świetlic Specjalistycznych i Specjalistycznych Klubów Młodzieżowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Każde dziecko otrzymało symboliczną, słodką paczkę od Mikołaja, a zawodowym rodzinom zastępczym zostały wręczone bony prezentowe.

W dniu 15.12.2023 r. odbyło się pierwsze spotkanie „Kawiarenki rodzin zastępczych”, którego celem było umożliwienie integracji i stworzenie przestrzeni dla wymiany doświadczeń katowickich rodzin zastępczych. W wydarzeniu wzięło udział 19 osób. Podczas spotkania pracownicy Zespołu do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przedstawili plan szkoleń dla rodzin zastępczych i usamodzielnionych wychowanków na rok 2024. Na zakończenie spotkania odbył się „Bajkowy konkurs z nagrodami”.

Co roku pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach opracowują tematy szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych oraz sporządzają harmonogramy szkoleniowe na podstawie zgłaszanych przez rodziny zastępcze potrzeb szkoleniowych. Działania te będą kontynuowane w kolejnych latach.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach będzie ponadto kontynuował działania, mogące zapewnić lepsze funkcjonowanie rodzin zastępczych poprzez zapewnienie dostępności do indywidualnego poradnictwa specjalistycznego, grup wsparcia oraz szkoleń dla funkcjonujących już rodzin zastępczych. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej będą informowali rodziny zastępcze o możliwości skorzystania z bezpłatnej pomocy specjalistów (psychologów, pedagoga, terapeuty, mediatora i prawnika). Psycholodzy

i pedagog będą towarzyszyli koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej podczas wizyt w rodzinach zastępczych, udzielając porad bezpośrednio w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej.

2. Przeprowadzanie badań psychologiczno-pedagogicznych funkcjonujących rodzin zastępczych, w zakresie posiadania motywacji i predyspozycji do dalszego wypełniania swojej funkcji.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny zastępczej niezawodowe i zawodowe są zobowiązane do przedstawiania co dwa lata opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawionej przez psychologa.

W okresie od stycznia do grudnia 2023 r. psycholodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonywali badania psychologiczne rodzicom zastępczym pełniącym funkcję rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej. Na podstawie wyników badań sporządzano opinię, określającą predyspozycje i motywację rodziców zastępczych do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej.

3. Przyznanie i realizacja świadczeń pieniężnych dla rodziny zastępczej.

W 2023 r. nastąpiła waloryzacja świadczeń dla rodzin zastępczych, w związku z czym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach przyznawał i realizował na rzecz rodzin zastępczych następujące świadczenia:

- świadczenie na utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej w kwocie **899,00 zł** miesięcznie,
- świadczenie na utrzymanie dziecka umieszczonego w zawodowej i niezawodowej rodzinie zastępczej w kwocie **1361,00 zł** miesięcznie,
- dodatek na dziecko niepełnosprawne w kwocie **274,00 zł** miesięcznie,
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, zgodnie z polityką świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, w kwocie **600,00 zł** jednorazowo w przypadku wypoczynku trwającego bez przerwy przez co najmniej 14 dni,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka – jednorazowo w kwocie wynikającej ze zgłoszonych przez rodzinę zastępczą niezbędnych potrzeb, których zaspokojenie nie było możliwe z bieżących świadczeń na utrzymanie dziecka,
- świadczenie związane z wystąpieniem zdarzenia losowego,
- środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego zawodowej lub niezawodowej rodziny zastępczej w kwotach zależnych od przedstawionych dowodów poniesionych kosztów oraz od liczby osób wspólnie zamieszkujących,
- świadczenie dla zawodowej rodziny zastępczej na pokrycie kosztów, związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu, w kwocie zależnej od poniesionych kosztów i możliwości finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

Ponadto w 2023 r. rodzinom zastępczym przysługiwało świadczenie wychowawcze dla każdego umieszczonego dziecka w kwocie **500,00 zł** miesięcznie oraz świadczenie Dobry Start (**300 zł** na zakup wyprawki szkolnej) – świadczenia realizowane były przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zarówno świadczenie wychowawcze, jak i Dobry Start to świadczenia, które nie wynikają z „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, dlatego nie zostały ujęte w tabeli mierników.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawodowe rodziny zastępcze na podstawie zawartych umów otrzymują wynagrodzenie. Jednocześnie na podstawie Uchwały nr XX/455/12 Rady Miasta Katowice z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie podwyższenia wysokości kwoty wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej zawodowej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka (Dz.U. Województwa Śląskiego z 2012 r., poz. 1826), po roku od przyjęcia pierwszego dziecka do zawodowej rodziny zastępczej, wynagrodzenie ulega zwiększeniu o kwotę **1500,00 zł** miesięcznie pod warunkiem uzyskania przez zawodową rodzinę zastępczą pozytywnej oceny organizatora pieczy zastępczej.

W 2023 r. na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych (wraz z obowiązkowymi obciążeniami pracodawcy w postaci składek na ubezpieczenia społeczne oraz składek na Fundusz Pracy i PPK), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach wydatkował kwotę **797 920,57zł**.

W przypadku pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej jednocześnie więcej niż 3 dzieci, na podstawie art. 57 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina ma prawo do pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przy opiece nad dziećmi. W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał na podstawie umów zleceń **14** osób do pomocy zawodowym rodzinom zastępczym. Osoby te za wykonane usługi otrzymywały wynagrodzenie w kwocie 22,80 (I półrocze) i 23,50 (II półrocze) brutto za każdą godzinę, a ich zadaniem było nie tylko krótkotrwale sprawowanie opieki nad dziećmi (np. w czasie, gdy zawodowa rodzina zastępcza była z dzieckiem na rehabilitacji lub u lekarza), ale także wyjście z dzieckiem na plac zabaw, wykonanie prania, sprzątanie mieszkania, drobne zakupy, inne prace pomocnicze. Na wynagrodzenia dla osób pomagających zawodowym rodzinom zastępczym w 2023 r. przeznaczono **370 102,70 zł**.

Ponadto w 2023 r. zawarto umowy z 10 rodzinami pomocowymi, które sprawowały opiekę nad dziećmi z zawodowych rodzin zastępczych w okresie, kiedy rodziny korzystały z przysługującej im przerwy w sprawowaniu pieczy lub przebywały na zwolnieniu lekarskim. Na wynagrodzenia dla rodzin pomocowych przeznaczono **60 117,63 zł**.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	24	21	26
2	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora, sprawujących opiekę nad dziećmi oraz osobami, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i nadal w niej pozostają, w tym : - rodziny, które przeprowadziły się z innego powiatu do Katowic	306 3	302 4	297 -
3	Liczba dzieci, przebywających w rodzinach zastępczych (<u>z wyjątkiem zawodowych</u>), w tym: - dzieci, które decyzją sądu zostały w danym roku kalendarzowym umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, - dzieci, które przeprowadziły się z innego powiatu do Katowic	376 41 4	309 35 3	369 37 -
4	Liczba osób, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej	75*	53***	71
	Liczba wydanych opinii	54	38****	51
5	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach dla funkcjonujących rodzin zastępczych	5	6	16
	Liczba przeprowadzonych szkoleń	1	1	3
6	Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych	4	5	12
7	Liczba udzielonych rodzinom zastępczym porad indywidualnych	329**	83	419
8	Wydatki na utrzymanie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w danym roku	1 712 119,71 zł	1 833 119,31	2 283 002,83 zł

	kalendaryzowym			
9	Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych w danym roku kalendarzowym, w tym:	4 216 929,28 zł	4 432 433,31 zł	4 987 084,74
	- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów, związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	16 905,00 zł	28 455,10 zł	43 545,50 zł
	- świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	3 979 605,71 zł	4 147 933,72 zł	4 639 257,91 zł
	- dodatek na dziecko niepełnosprawne	90 718,50 zł	130 448,02 zł	134 943,70 zł
	- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	8 900,00 zł	9 951,67 zł	41 198,28 zł
	- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego	114 552,18 zł	104 292,18 zł	124 375,93 zł
	- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu	6 247,89 zł	11 352,62 zł	-
	- świadczenie związane z wystąpieniem zdarzenia losowego	-	-	3 763,42

* W 2021 r. zostały wydane 4 opinie (dotyczące 5 osób), które sporządzono na podstawie badań psychologicznych przeprowadzonych w 2020 r.

** W okresie od stycznia do grudnia 2021 r. psycholodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadzili także poradnictwo specjalistyczne dla zawodowych rodzin zastępczych oraz dla dzieci w nich umieszczonych, w ramach którego udzielono 2 porad jednej rodzinie zawodowej (łącznie poradnictwem objęte zostały 2 osoby).

*** W tym 4 opinie dotyczące predyspozycji i motywacji do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

**** W przypadku 1 osoby (1 rodziny), która poddała się badaniu psychologicznemu w IV kwartale 2022 r., opinia dotycząca predyspozycji i motywacji do dalszego sprawowania funkcji rodziny zastępczej niezawodowej zostanie wydana w I kwartale 2023 r.

Komentarz do powyższych danych:

W 2023 r. obserwowano większe niż dotąd zainteresowanie rodzin zastępczych udziałem w grupie wsparcia, realizowanej przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco informowali rodziny o możliwości uzyskania wsparcia, także w formie grupowej.

Badania predyspozycji i motywacji do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej wykonywane są przez psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zgodnie z harmonogramem wynikającym z terminów ustawowych.

W 2023 r. w porównaniu do lat poprzednich, zauważa się wzrost liczby porad psychologiczno-pedagogicznych udzielonych rodzinom zastępczym, co było związane z zatrudnieniem pełnego zespołu psychologów. Tym samym zwiększyła się dostępność do poradnictwa psychologicznego. Ponadto zaobserwowano dużą otwartość rodzin zastępczych na kontakt i współpracę z w/w specjalistami.

W 2023 r. 3 osoby z 3 rodzin zastępczych odmówiły poddania się badaniom psychologicznym. Dwie osoby (2 rodziny) odmówiły udziału w badaniach psychologicznych z powodu osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności, 1 osoba (1 rodzina) odmówiła przystąpienia do badania z uwagi na zobowiązania zawodowe.

CEL SZCZEGÓŁOWY 5: Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych

1. Pozyskanie, kwalifikacja kandydatów oraz zawarcie nowych umów o prowadzenie zawodowych rodzin zastępczych lub o prowadzenie rodzinnego domu dziecka w celu zwiększenia możliwości umieszczenia dzieci poniżej lat 10, które nie powinny przebywać w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. W celu zapewnienia możliwości pobytu dziecka w rodzinie zastępczej do usamodzielnienia, wiek kandydatów nie powinien przekraczać 55 lat.

W celu zapewnienia najmłodszym mieszkańcom Katowic pieczy zastępczej w rodzinnych formach, niezbędny jest stały rozwój sieci rodzin zastępczych, w tym zawodowych. Wszyscy kandydaci, zgłaszający swoją gotowość do rozpoczęcia procesu kwalifikacyjnego i ubiegania się o ustanowienie rodziną zastępczą, jeszcze przed skierowaniem na szkolenie uzyskują pełną informację o rodzajach rodzin zastępczych, w tym – o rodzajach zawodowych rodzin zastępczych i możliwości ubiegania się o zawarcie umowy.

2. Przekształcenie niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe rodziny zastępcze.

Możliwość przekształcenia niezawodowej rodziny zastępczej w zawodową reguluje art. 54 oraz art. 56 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przekształcenie jest możliwe pod warunkiem:

- pozytywnej opinii z badań psychologiczno-pedagogicznych,
- pozytywnej oceny posiadanych warunków mieszkaniowych rodziny zastępczej, odnośnie możliwości umieszczenia kolejnych dzieci, sporządzonej po wizycie pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach,
- pozytywnej oceny dotychczasowego koordynatora rodziny zastępczej, wydanej na potrzeby przekształcenia,
- wyrażenia zgody na przyjęcie co najmniej 2 dzieci po zawarciu umowy, przy czym łączna liczba dzieci przebywających w tej rodzinie zastępczej po przekształceniu nie może przekraczać 3.

Warunki niezbędne do przekształcenia rodziny zastępczej zawarte w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”:

- wiek kandydatów nieprzekraczający 55 lat (organizator pieczy zastępczej bierze pod uwagę wiek kierowanych do rodziny dzieci, aby było możliwe usamodzielnienie wychowanków przed przejściem zawodowej rodziny zastępczej na emeryturę),
- pozytywna ocena rodziny zastępczej, wystawiona przez dotychczasowego koordynatora rodziny zastępczej, wydana na potrzeby przekształcenia,
- pozytywna opinia z badań psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych przez psychologa w związku ze złożonym wnioskiem o przekształcenie,
- pozytywna ocena warunków mieszkaniowych rodziny zastępczej odnośnie możliwości umieszczenia kolejnych dzieci,
- wyrażenie przez rodzinę zgody na przyjęcie co najmniej 2 dzieci po zawarciu umowy, a po ich przyjęciu - sprawowanie pieczy łącznie nad nie więcej niż 3 dzieci; w przypadku skierowania rodzeństwa łączna liczba dzieci w zawodowej rodzinie zastępczej (za zgodą zawodowej rodziny zastępczej) może być wyższa.

Na 2023 r., zgodnie z „Powiatowym programem rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, przyjęto następujące limity zawierania umów:

a) dla nowo utworzonych rodzin zastępczych zawodowych:

- 2 nowe umowy,

b) dla rodzin zastępczych zawodowych, przekształconych z rodzin zastępczych niezawodowych:

- 1 umowa.

W przypadku rozwiązania którejkolwiek z umów, możliwe było zawarcie kolejnych umów w celu utrzymania zakładanej liczby zawodowych rodzin zastępczych.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na bieżąco monitorowali sytuację poszczególnych niezawodowych rodzin zastępczych. W przypadku spełniania przez niezawodową rodzinę zastępczą warunków do przekształcenia w zawodową, koordynatorzy informowali

rodzinę zastępczą o takiej możliwości, a także o koniecznej zgodzie na przyjęcie 2 dzieci wskazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach. W 2023 r. żadna z niezawodowych rodzin zastępczych nie została przekształcona z niezawodowej w zawodową rodzinę zastępczą. Trzy rodziny wyraziły zainteresowanie taką możliwością i rodziny te oczekują na dodatkowe szkolenie, które muszą przejść kandydaci na zawodowe rodziny zastępcze (szkolenie odbędzie się w 2024 r.). Ponadto do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w 2023 r. nie zgłosili się kandydaci zainteresowani podjęciem funkcji zawodowej rodziny zastępczej.

Sprawy zawodowych rodzin zastępczych od października 2023 r. zostały przeniesione z Działu ds. Rodzin z Dziećmi do Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach i jednocześnie przydzielono drugiego koordynatora do wspierania zawodowych rodzin zastępczych. W 2023 r. funkcjonowało **8 zawodowych rodzin zastępczych**. Na dzień 31 grudnia 2023 r. w zawodowych rodzinach zastępczych przebywało łącznie **49 dzieci, w tym 2 uczących się pełnoletnich wychowanków**. Ponadto koordynatorzy, prowadzący sprawy zawodowych rodzin zastępczych, pracowali z 2 usamodzielniającymi się wychowankami, którzy już opuścili zawodowe rodziny zastępcze.

Od 1 lipca 2023 r. zniesiony został stan zagrożenia epidemicznego, jednak zawodowe rodziny zastępcze nadal utrzymywały reżim sanitarny, zwłaszcza w okresach nasilonych zachorowań na grypę. Wszystkie zawodowe rodziny zastępcze regularnie korzystały ze środków dezynfekujących, a w razie potrzeby także ze środków osobistej ochrony. Celem tych działań było zapewnienie najmłodszym dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego poprzez minimalizację kontaktu z patogenami.

Rodzice biologiczni, którzy zachowali ograniczoną władzę rodzicielską, byli informowani o wszelkich terminach wizyt i konsultacji lekarskich, o ustalonym terminie przyjęcia dziecka do szpitala oraz o terminach rehabilitacji i zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju – w celu umożliwienia rodzicom osobistego wkładu w opiekę nad dzieckiem. Współpracę z zawodową rodziną zastępczą w 2023 r. podjęły zaledwie 3 rodziny biologiczne, które mimo licznych deklaracji tylko incydentalnie wzięły udział w tych działaniach.

Przebywające w zawodowych rodzinach zastępczych dzieci w wieku szkolnym, w okresie wakacji letnich skorzystały z możliwości wyjazdu na kolonie i obozy, ponadto zawodowe rodziny zastępcze organizowały indywidualne wyjazdy poza miasto wraz z umieszczonymi w tych rodzinach dziećmi.

Sytuacja prawna zdecydowanej większości dzieci małych, tj. do 3 roku życia, została uregulowana lub jest w trakcie procedowania w sądzie rodzinnym. W związku z zakończeniem z dniem 31.12.2022 r. działalności Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, w 2023 r. koordynatorzy prowadzący sprawy zawodowych rodzin zastępczych współpracowali ze Śląskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Katowicach.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba kandydatów i wniosków o przekształcenie w zawodowe rodziny zastępcze, w tym:	1*	0	-
	- liczba kandydatów pozytywnie zaopiniowanych,	0	-	-
	-liczba kandydatów negatywnie zaopiniowanych,	1	-	-
	- liczba kandydatów, którzy zrezygnowali z ubiegania się o status zawodowej rodziny zastępczej	1	-	-
2	Liczba zawodowych rodzin zastępczych w danym roku kalendarzowym,	8	8	8
	w tym: - liczba zawartych umów w danym roku kalendarzowym	0	0	0
3	Liczba dzieci przebywających w zawodowych rodzinach	53	55	64

	zastępczych, w tym: - liczba dzieci przyjętych w danym roku kalendarzowym	18	21	30
4	Średni koszt pobytu dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka, w tym:	3 259,24 zł	3 395,32 zł	3 929,94 zł
	- koszt wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych i osób zatrudnionych do pomocy w opiece nad dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego	829 714,67 zł	926 249,68 zł	1 228 140,90 zł
	- wydatki na świadczenia, udzielone zawodowym rodzinom zastępczym	584 795,01** zł	881 805,29** zł	854 728,54** zł

*Kandydatka zrezygnowała z ubiegania się o status zawodowej rodziny zastępczej po uzyskaniu negatywnej opinii z badań psychologiczno-pedagogicznych.

**Kwota świadczeń wypłaconych zawodowym rodzinom zastępczym zawiera się w kwocie świadczeń dla rodzin zastępczych ogółem.

Komentarz do powyższych danych:

Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych powinien prowadzić do powstawania nowych miejsc opieki i wychowania dla małych dzieci, które z racji wieku lub niepełnosprawności nie mogą być umieszczone w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, a także do ograniczania liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Jednocześnie zawodowe rodziny zastępcze dają możliwość wielokrotnego wykorzystania każdego miejsca, ponieważ rotacja dzieci w tych rodzinach jest znacznie większa niż w niezawodowych rodzinach zastępczych.

W celu dalszego poszerzenia oferty zawodowej rodzinnej pieczy zastępczej konieczne jest regularne zawieranie nowych umów oraz w miarę możliwości przekształcanie prawidłowo funkcjonujących niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe. Konieczne jest również pozyskiwanie kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze, którzy mogliby przejmować stałą pieczę zastępczą nad dziećmi, zwalnianymi z zawodowych rodzin zastępczych, zwłaszcza z pogotowia rodzinnych. Stąd bardzo ważną rolę należy przypisać stałej promocji rodzicielstwa zastępczego.

Mimo, iż rocznie kilkadziesiąt rodzin otrzymuje pozytywną kwalifikację do prowadzenia rodziny zastępczej, to w 2023 r. żadna z nich nie wyraziła zainteresowania utworzeniem zawodowej rodziny zastępczej. Jako barierę kandydaci, jak co roku wskazywali konieczność rezygnacji z pracy zawodowej przez osobę, która będzie pobierała wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej, brak gotowości do rozstań z kolejnymi podopiecznymi, a także dużą rotację dzieci oraz konieczność objęcia opieką, w tym samym czasie co najmniej 3 dzieci.

W drugiej połowie 2023 r. nastąpiło znaczne nasilenie umieszczeń małych dzieci w pieczy zastępczej na podstawie postanowień sądu rodzinnego. Było to bezpośrednio związane z wejściem w życie przepisów tzw. „ustawy kamilkowej”, tj. nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wprowadzającej systemową ochronę najmłodszych przed skrzywdzeniem. Dodatkowo od lipca 2023 r. jedna zawodowa rodzina zastępcza przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, a z końcem września 2023 r. jedna zawodowa rodzina zastępcza zakończyła działalność z powodów rodzinnych. Na dzień 31 grudnia 2023 r. w 6 zawodowych rodzinach zastępczych przebywało średnio po 8 dzieci (łącznie 49 dzieci).

W latach 2021 – 2023 do zawodowych rodzin zastępczych przyjęto łącznie **69 dzieci** poniżej 10 roku życia, w tym 18 dzieci w 2021 r., 21 dzieci w 2022 r. oraz 30 dzieci w 2023 r. Natomiast z zawodowych rodzin

zastępczych w w/w okresie zwolniono tylko **57 dzieci**, w tym 20 dzieci w 2021 r., 20 dzieci w 2022 r., 17 dzieci w 2023 r.

W związku z dużą liczbą dzieci, przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych, rodzinom udzielono wsparcia w postaci zatrudnienia dodatkowych osób do pomocy w opiece nad dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz zwiększenia ilości godzin wykonywania usługi z 93 do 120 miesięcznie przez każdą z zatrudnionych osób. W 2023 r. zatrudniono łącznie 14 osób do pomocy w opiece nad dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

W 2023 r. intensywnie poszukiwano rodzin pomocowych dla odciążenia zawodowych rodzin zastępczych oraz w celu umożliwienia zawodowym rodzinom zastępczym skorzystania z przysługującej im 30 dniowej przerwy w sprawowaniu pieczy. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że rodziną pomocową może być rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka albo małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej. W 2023 r. zawarto **19 umów z 10 rodzinami pomocowymi**.

CEL SZCZEGÓŁOWY 6: Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodziny zastępczej

1. Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z Sądem Rejonowym w Katowicach, informując o całokształcie sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny pochodzenia dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej, niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci. Szczegółowe zasady dotyczące oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, uregulowane zostały w rozdziale 4 powołanej ustawy.

Rodzinna piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną pochodzenia w celu umożliwienia dziecku powrotu do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie art. 77 ust. 3 p. 5) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, mają obowiązek zgłaszania do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

W 2023 r. do Śląskiego Ośrodka Adopcyjnego w Katowicach zgłoszono **37 dzieci** z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych oraz **4 dzieci** z zawodowych rodzin zastępczych. W przypadku dzieci ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych, koordynatorzy nie wskazywali na zasadność przysposobienia. Zgodnie z decyzją komisji kwalifikacyjnej Śląskiego Ośrodka Adopcyjnego w Katowicach, tylko dzieci z zawodowych rodzin zastępczych zostały zakwalifikowane do przysposobienia.

2. Ocena rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji i jakości wykonywanej pracy

Przepisy art. 132-134 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej regulują konieczność oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Pierwszej oceny dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej, niż co 3 lata.

W przypadku negatywnej oceny rodziny zastępczej, kolejna ocena jest dokonywana nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia dokonania tej oceny. W przypadku kolejnej negatywnej ostatecznej oceny organizator rodzinnej pieczy zastępczej kieruje do sądu wnioski o uchylenie postanowienia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej.

3. Kierowanie do sądu wniosku o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dziecku opieki w innej formie lub w innej rodzinie zastępczej - w przypadku kolejnej oceny negatywnej.

W 2023 r. **19 rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych** otrzymało łącznie **26 ocen negatywnych**. Złożono w sądzie 16 wniosków o zmianę zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci oraz o rozwiązanie rodzin zastępczych lub ustanowienie nadzoru kuratora sądowego z powodu:

- niewywiązywania się przez rodzinę zastępczą z ustaleń i zobowiązań;
- niespełniania podstawowych warunków wynikających z ustawy (m.in. brak stałego źródła dochodu, orzeczona eksmisja);
- niskich umiejętności wychowawczych rodziców zastępczych oraz braku gotowości do podnoszenia kompetencji i kwalifikacji wychowawczych.

W przypadku w/w złożonych wniosków sąd nie podjął działań mających na celu zmianę zarządzeń opiekuńczo – wychowawczych.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba sporządzonych ocen sytuacji dziecka w tym: - stwierdzających brak zasadności dalszego pobytu dziecka w dotychczasowej pieczy zastępczej	574 w tym 85 w zawodowych rodzinach zastępczych 6	623 w tym 91 w zawodowych rodzinach zastępczych 17	598 w tym 111 w zawodowych rodzinach zastępczych 17
2	Liczba sporządzonych ocen rodzin zastępczych, w tym: - negatywnych	114 12	132 21	133 26
3	Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą, ogółem w tym:	49 w tym 20 z zawodowych RZ	59 w tym 20 z zawodowych RZ	60 w tym 17 z zawodowych RZ
	- powrót do rodziny pochodzenia	5 w tym 2 z zawodowych RZ	11 w tym 9 z zawodowych RZ	11 w tym 2 z zawodowych RZ
	- adopcja	11 w tym 11 z zawodowych RZ	9 w tym 8 z zawodowych RZ	7 w tym 5 z zawodowych RZ
	- piecza instytucjonalna	6 w tym 0 z zawodowych RZ	3 w tym 0 z zawodowych RZ	3 w tym 3 z zawodowych RZ
	- zmiana rodziny zastępczej	5 w tym 4 z zawodowych RZ	3 w tym 2 z zawodowych RZ	5 w tym 5 z zawodowych RZ
	- powierzenie w pieczę	2 w tym 2 z zawodowych RZ	2 w tym 0 z zawodowych RZ	2 w tym 2 z zawodowych RZ

- usamodzielnienie	20 w tym 1 z zawodowej RZ	27 w tym 1 z zawodowych RZ	12 w tym 0 z zawodowych RZ
- inne (jakie)			
1. wyprowadzenie się do innego miasta	3	3	-
2. śmierć rodziny zastępczej	1	1	-

Komentarz do powyższych danych:

Liczba przeprowadzonych ocen sytuacji dziecka i zasadności jego pobytu w pieczy zastępczej wynika bezpośrednio z wieku wychowanków, pozostających w rodzinach zastępczych. Sytuacja dzieci powyżej lat 3, które przebywają w spokrewnionych i niezawodowych rodzinach zastępczych, oceniana jest co najmniej raz na 6 miesięcy. Na utrzymującą się wysoką liczbę ocen, sporządzanych w zawodowych rodzinach zastępczych, duży wpływ ma rotacja dzieci oraz fakt, iż w zawodowych rodzinach zastępczych w większości przebywają dzieci poniżej 3 roku życia. W ich przypadku ocenę sporządza się co 3 miesiące.

W latach 2021 - 2023 tylko 27 dzieci powróciło do rodziny naturalnej. Jako powód braku możliwości powrotu dziecka do rodziców podaje się głównie niepodejmowanie przez rodziców starań o zmianę swojej sytuacji. Ponadto w tym samym okresie 27 dzieci przekazano do rodzin adopcyjnych. W 2023 r. Śląski Ośrodek Adopcyjny w Katowicach poinformował o niespotykanym dotychczas braku zainteresowania adopcją. Rodziny, które uzyskują kwalifikację, nie oczekują w kolejce do adopcji.

W następnych latach Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach nawiąże dodatkowo współpracę z ośrodkami adopcyjnymi pozarządowymi w celu zwiększenia szans adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, przebywających w pieczy zastępczej. Ponadto planowane wprowadzenie ustawowego obowiązku wsparcia rodzin biologicznych w postaci usług asystenta rodziny, przyznawanych bezpośrednio po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, powinno przynieść pozytywne skutki w postaci zwiększenia liczby dzieci, powracających do rodziny pochodzenia.

CEL SZCZEGÓŁOWY 7: Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej

1. Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej oraz wsparcia osobom opuszczającym w związku z osiągnięciem pełnoletności rodzinne oraz instytucjonalne formy pieczy zastępczej:

- świadczenia na kontynuowanie nauki,
- świadczenia na usamodzielnienie,
- świadczenia na zagospodarowanie,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc prawna i psychologiczna.

Osobom usamodzielnianym na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przysługuje wsparcie ekonomiczne oraz inne formy wsparcia ze strony organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, którego zadania w mieście Katowice wypełnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach i w Dziale ds. Rodzin z Dziećmi i Poradnictwa Specjalistycznego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, udzielali różnych form pomocy usamodzielnianym wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej. Pozostali usamodzielniani wychowankowie (w tym wychowankowie rodzin zastępczych i placówek, którzy nie zostali objęci pomocą i wsparciem koordynatora), w 2023 r. korzystali ze wsparcia pracowników socjalnych w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej. W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali ze **153 usamodzielnianymi wychowankami**, spośród których **36** wychowankom udzielono indywidualnego wsparcia, w większości w

uzyskaniu dostępu do pomocy prawnej oraz psychologicznej i w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Wskaźniki realizacji:

Lp.	Nazwa wskaźnika	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki	146	133	109
	- wydatki na świadczenia na kontynuowanie nauki dla usamodzielnianych wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej	659 863,72 zł	583 299,21 zł	533 556,97 zł
2	Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z pomocy pieniężnej na usamodzielnienie	25	21	29
	- wydatki na świadczenia na usamodzielnienie dla usamodzielnianych wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej	110 882,04 zł	105 379,00 zł	162 051,28 zł
3	Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z pomocy w formie rzeczowej	22	20	34
	- wydatki na świadczenia w formie rzeczowej dla usamodzielnianych wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej	48 704,47 zł	34 770,00 zł	71 089,00 zł
4	Usamodzielniani wychowankowie, którym koordynatorzy udzielili wsparcia ogółem w tym:	43*	38*	46*
	- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	18	22	29
	- w uzyskaniu zatrudnienia	3	8	6
	- w uzyskaniu dostępu do pomocy prawnej i psychologicznej	26	10	13

*Jeden wychowanek może korzystać z kilku form wsparcia.

Komentarz do powyższych danych:

Wychowankowie, którzy z uwagi na osiągnięcie pełnoletności opuszczają rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej, objęci zostali wsparciem i pomocą, w tym finansową. Wychowankowie mają możliwość korzystania z kilku form pomocy jednocześnie. Ogólna wysoka wartość wydatków na świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków wynika bezpośrednio z dużej liczby usamodzielniających się wychowanków, a ponadto świadczenia są regularnie waloryzowane.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach w 2023 r. kontynuował udzielanie wychowankom jednocześnie pomocy na usamodzielnienie oraz pomocy rzeczowej, ponieważ pozwala to na bardziej racjonalne wykorzystanie środków w przypadku konieczności wyposażenia pierwszego własnego mieszkania. W zależności od indywidualnych potrzeb wychowanka, pomoc może być przyznawana jednorazowo lub w kilku etapach. Nie oblicza się średniego świadczenia – ponieważ nie odzwierciedla ono kwoty faktycznie przyznanej i realizowanej pomocy na rzecz każdego wychowanka.

Jeden wychowanek w zależności od formy i okresu pozostawania w systemie pieczy zastępczej może otrzymać **2 244,00 zł** lub **4 486,00 zł** lub **8 968,00 zł** pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz **2 039,00 zł**

lub 4 077,00 zł pomocy rzeczowej. Świadczenie na kontynuowanie nauki wynosi obecnie 681,00 zł miesięcznie.

KOSZT REALIZACJI „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”

W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach kontynuował wykonywanie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Na realizację powierzonych zadań, związanych z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych oraz zadań związanych z usamodzielnianiem pełnoletnich wychowanków, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo - wychowawcze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach miał zabezpieczone środki w planie finansowym.

Ogólny koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023” za 2023 r. wyniósł 9 296 885,72 zł. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Rodzaj wydatku	2021 r. (zł)	2022 r. (zł)	2023 r. (zł)
1	Cel szczegółowy 1: Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej* Zadania 1. Kolportaż ulotek oraz plakatów na terenie miasta, propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w mediach, stała informacja na stronie internetowej MOPS Katowice oraz organizacja wydarzeń promujących rodzicielstwo zastępcze.	-	-	-
2	Cel szczegółowy 2: Szkolenie i kwalifikacja kandydatów Zadania: 1.Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, analiza ich sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej oraz skierowanie osób spełniających podstawowe kryteria ustawowe na szkolenie. 2.Organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodziny zastępczej i/lub rodzinnego domu dziecka.	-	-	-
		19 640,00	23 680,00	31 960,00
3	Cel szczegółowy 3: Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej* Zadania: 1.Bieżące gromadzenie, aktualizowanie i uzupełnianie danych oraz przekazywanie do sądu rodzinnego rejestrów dotyczących osób - zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, - pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka	-	-	-
		-	-	-
		-	-	-
4	Cel szczegółowy 4: Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka* Zadania: 1. Udzielanie szczegółowych informacji o	-	-	-

	dziecku i jego sytuacji rodzinnej, przekazanie wymaganej dokumentacji oraz objęcie rodziny zastępczej wsparciem i pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej*			
	2.Przeprowadzanie badań psychologiczno-pedagogicznych funkcjonujących rodzin zastępczych w zakresie posiadania motywacji i predyspozycji do dalszego wypełniania swojej funkcji.*	-	-	-
	3.Przyznanie i realizacja świadczeń pieniężnych dla rodziny zastępczej, w tym:	4 216 929,28	4 432 433,31	4 987 084,74***
	- jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie wydatków związanych z przyjęciem dziecka,	16 905,00	28 455,10	43 545,50
	- pomoc pieniężna na utrzymanie dziecka,	3 979 605,71	4 147 933,72	4 639 257,91
	- dodatek na dziecko niepełnosprawne,	90 718,50	130 448,02	134 943,70
	- dofinansowanie do wypoczynku,	8 900,00	9 951,67	41 198,28
	- dofinansowanie kosztów utrzymania mieszkania,	114 552,18	104 292,18	124 375,93
	- dofinansowanie kosztów remontu mieszkania zawodowej rodziny zastępczej	6 247,89	11 352,62	-
	- świadczenie związane z wystąpieniem zdarzenia losowego	-	-	3 763,42
5	Cel szczegółowy 5: Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych Zadania: 1. Pozyskanie, kwalifikacja kandydatów oraz zawarcie nowych umów o prowadzenie zawodowych rodzin zastępczych lub o prowadzenie rodzinnego domu dziecka w celu zwiększenia możliwości umieszczania dzieci poniżej lat 10, które nie powinny przebywać w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Żaden z kandydatów nie może przekraczać wieku 55 lat*.	-	-	-
	2.Przekształcenie niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe rodziny zastępcze****:	829 714,67	926 249,68	1 228 140,90
	- wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych	690 817,90	770 989,29	1 026 605,07
	-składki na ubezpieczenie społeczne pracodawcy	119 698,14	133 907,76	174 197,66
	-składki na Fundusz Pracy pracodawcy	13 637,27	13 720,34	16 572,04
	-wpłaty na PPK**	5 561,36	7 632,29	10 766,13
6	Cel szczegółowy 6: Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych* Zadania: 1.Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka. 2.Ocena rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych	-	-	-
		-	-	-

	funkcji i jakości wykonywanej pracy.			
	3.Kierowanie do sądu wniosku o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dziecku opieki w innej formie lub w innej rodzinie zastępczej - w przypadku kolejnej oceny negatywnej.	-	-	-
7	Cel szczegółowy 7: Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej Zadanie 1: Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej oraz wsparcia osobom opuszczającym w związku z osiągnięciem pełnoletności	819 450,23	723 448,21	766 697,25
	·rodzinne	527 001,75	485 009,07	517 893,17
	·instytucjonalne formy pieczy zastępczej:	292 448,48	238 439,14	248 804,08
	- świadczenia na kontynuowanie nauki,	659 863,72	583 299,21	533 556,97
	- świadczenia na usamodzielnienie,	110 882,04	105 379,00	162 051,28
	- świadczenia na zagospodarowanie,	48 704,47	34 770,00	71 089,00
	- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, *	-	-	-
	- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, *	-	-	-
	- pomoc prawna i psychologiczna. *	-	-	-
8	Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	1 712 119,71	1 833 119,31	2 283 002,83
9	Całkowity koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”	7 597 853,89	7 938 930,51	9 296 885,72

*Wszystkie zadania oznaczane gwiazdką realizowane są w ramach bieżącej działalności Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

**Wpłata na PPK – zadanie wprowadzone w kwietniu 2021 r.

*** W tym 2204,00 zł świadczenia na rzecz dziecka – uchodźcy wojennego.

**** Kwotę wykonania stanowi koszt wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych i osób zatrudnionych do pomocy w opiece nad dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

PODSUMOWANIE

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie powinny być umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jako organizator pieczy zastępczej, w 2023 r. kontynuował realizację zaplanowanych w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023” działań, mających na celu pozyskiwanie kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej. W perspektywie długofalowej powinno to prowadzić do minimalizowania zjawiska umieszczania dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ograniczenia liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, a także powinno przyczynić się do skrócenia czasu oczekiwania małych dzieci na umieszczenie w stałej rodzinie zastępczej, na przykład po opuszczeniu pogotowia rodzinnego. Obowiązujący do połowy 2023 r. stan zagrożenia epidemicznego (wcześniej stan epidemii) miał znaczący wpływ na ilość zgłaszających się kandydatów, gotowych uczestniczyć w procesie kwalifikacyjnym i szkoleniach w celu podjęcia obowiązków rodziny zastępczej. Z kolei dobrze funkcjonujące rodziny zastępcze, mimo motywowania przez koordynatorów, nie są gotowe do podejmowania

szerszych kontaktów i przyjmowania w pieczę zastępczą kolejnych dzieci lub do uczestniczenia w procesie przekształcenia w zawodowe rodziny zastępcze.

Dzięki realizacji zaplanowanych działań, w latach 2021 – 2023 do rodzin zastępczych przyjęto 182 dzieci (w tym 69 do zawodowych rodzin zastępczych). Jednocześnie w tym samym okresie 168 dzieci (w tym 57 z zawodowych rodzin zastępczych) opuściło system rodzinnej pieczy zastępczej. Dobrym sposobem na zapewnienie pieczy zastępczej większej ilości potrzebujących dzieci jest dążenie do pełnego wykorzystania miejsc w zainteresowanych tego typu współpracą niezawodowych rodzinach zastępczych (przepisy dopuszczają jednoczesny pobyt w rodzinie zastępczej 3 dzieci). Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach będą nadal motywowali dobrze funkcjonujące rodziny zastępcze do przyjęcia kolejnych dzieci po usamodzielnieniu dotychczasowych wychowanków. Ponadto będą kontynuowane regularne działania motywujące wybrane, bardzo dobrze wypełniające obowiązki opiekuńcze i wychowawcze rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe, do przekształcenia w przyszłości w zawodowe rodziny zastępcze. Wymaga to wspólnej pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologów i pedagoga, którzy wspierają rodziny w podjęciu niełatwej decyzji o przyjmowaniu kolejnych dzieci. Zachętą do przekształcenia może być okresowe podejmowanie przez niezawodowe rodziny zastępcze roli rodziny pomocowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach realizował „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”, którego głównym celem było rozwijanie lokalnego systemu pieczy zastępczej. Mimo usamodzielniania się kolejnych wychowanków, liczba funkcjonujących rodzin zastępczych w Katowicach utrzymuje się na podobnym poziomie, co oznacza prostą zastępowalność rodzin zastępczych kończących swoją działalność. W kolejnych latach powinny zostać wdrożone działania, których efektem byłby wzrost liczby rodzin zastępczych ponad trzyletnią średnią. Jednym z takich działań jest przyjęta w grudniu 2023 r. uchwała nr LXXII/1491/23 Rady Miasta Katowice zmieniająca uchwałę w sprawie „Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Katowice”. Zapisy uchwały są szansą dla rodzin zastępczych (w tym zawodowych) oraz dla pozytywnie zaopiniowanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, na polepszenie sytuacji mieszkaniowej i sprawowanie pieczy nad kilkorgiem dzieci jednocześnie. Odnosnie zawodowych rodzin zastępczych – polepszenie warunków mieszkaniowych może się stać przyczynkiem do przekształcenia ich w rodzinne domy dziecka i w ten sposób, dalszego zwiększenia liczby miejsc w tych rodzinach.

Kolejnym działaniem, nakierowanym na zwiększenie atrakcyjności funkcji zawodowej rodziny zastępczej jest regulacja wysokości wynagrodzeń i ich waloryzacja. W latach 2021-2023 podejmowane były rozmowy z zawodowymi rodzinami zastępczymi odnośnie ich oczekiwań co do wysokości wynagrodzeń. Efektem jest przyjęty na lata następne motywacyjny system wynagradzania, klasyfikujący wysokość wynagrodzenia w zależności od stażu wykonywania obowiązków oraz ściśle powiązany z ilością dzieci, przebywających pod pieczę danej zawodowej rodziny zastępczej.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zapewniali rodzinom zastępczym oraz przebywającym w nich dzieciom stałe wsparcie, w tym psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne. W latach 2021-2023 sporządzono 1795 szczegółowych analiz sytuacji poszczególnych dzieci (w tym 287 w zawodowych rodzinach zastępczych) oraz 379 ocen rodzin zastępczych, w tym 59 negatywnych, a na ich podstawie wnioskowano odnośnie zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej lub o zasadności dalszego pełnienia obowiązków rodziny zastępczej.

W wyniku wspólnych działań rodzin zastępczych i koordynatorów w latach 2021-2023 do adopcji trafiło 27 dzieci (w tym 24 z zawodowych rodzin zastępczych), 59 wychowanków usamodzielniało się (w tym 2 z zawodowej rodziny zastępczej), a 27 dzieci (w tym 13 z zawodowych rodzin zastępczych) mogło powrócić pod opiekę swoich rodziców. Pracę z rodzicami dzieci przebywających w pieczy zastępczej prowadzą asystenci rodziny oraz pracownicy socjalni. Proces naprawczy w większości przypadków wymaga wielu lat intensywnych, niełatwych starań ze strony rodziców, ale przede wszystkim – zrozumienia swojej sytuacji, wyrażenia gotowości do zmian i pozostawania w stałym kontakcie z pracownikami wspierającymi rodziny w tych działaniach.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, mimo trudnej sytuacji epidemiologicznej, realizowali zadanie, polegające na umożliwieniu rodzinom zastępczym podnoszenia ich kwalifikacji oraz nawiązywania i utrzymywania wzajemnych kontaktów. Prowadzone przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach szkolenia tematyczne są zgodne z zapotrzebowaniem zgłaszanym rokrocznie przez rodziny zastępcze. Dodatkowo od kilku lat funkcjonuje otwarta grupa wsparcia dla rodzin

zastępczych. Podczas spotkań grupy wsparcia rodziny zastępcze mają możliwość dzielenia się swoimi doświadczeniami w radzeniu sobie z trudnościami i problematycznymi zachowaniami dzieci, umieszczonych w pieczy zastępczej. Z uwagi na specyfikę działania zawodowych rodzin zastępczych, grupa ta spotyka się oddzielnie. W 2023 r. zapoczątkowano kolejną formę wsparcia oraz integracji środowiska rodzin zastępczych w mieście Katowice, tj. *Kawiarenkę Rodzin Zastępczych*. Spotkania Kawiarenki będą kontynuowane w kolejnych latach, a ich forma będzie rozwijana zgodnie z potrzebami uczestników.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach w kolejnych latach będzie kontynuował działania zarówno wspierające obecnie funkcjonujące rodziny zastępcze, jak też nakierowane na pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej. Sporo uwagi zostanie poświęcone szkoleniom, podnoszącym kwalifikacje i rozwijającym kompetencje rodzin zastępczych oraz nadal będzie podnoszona jakość usług, świadczonych w zakresie wsparcia rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków.